

HỘI THẢO KHOA HỌC QUỐC TẾ “DANH NHÂN NGUYỄN ĐÌNH CHIỂU TRONG THỜI ĐẠI NGÀY NAY”

Ngày 23-11-2021, tại kỳ họp lần thứ 41 của Đại hội đồng Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa Liên hợp quốc (UNESCO) đã thông qua Nghị quyết 41C/15 vinh danh và tổ chức kỷ niệm 200 năm ngày sinh của Nguyễn Đình Chiểu (1822-1888), nhà thơ, nhà văn hóa lớn của Việt Nam nửa cuối thế kỷ XIX. Việc ra Nghị quyết đề các quốc gia thành viên của UNESCO cùng vinh danh và tham gia kỷ niệm 200 năm sinh Danh nhân văn hóa Nguyễn Đình Chiểu đã khẳng định tầm quan trọng và sự công nhận trên bình diện thế giới đối với Danh nhân văn hóa Nguyễn Đình Chiểu, mà người dân Việt Nam vẫn quen gọi hết sức trìu mến và thân thuộc - Cụ Đồ Chiểu.

hữu quan tổ chức với mục đích là diễn đàn để các nhà nghiên cứu, nhà khoa học trong và ngoài nước trao đổi, thảo luận, tiếp tục làm sáng rõ nhiều vấn đề về quê hương, gia đình, cuộc đời, sự nghiệp, tác phẩm và nhân cách của Nguyễn Đình Chiểu.

Hội thảo thu hút sự quan tâm rất lớn của các nhà nghiên cứu, nhà khoa học ở cả trong nước và nước ngoài với 97 tham luận, trong đó có 16 tham luận của các nhà khoa học đến từ các quốc gia Ấn Độ, Hàn Quốc, Hoa Kỳ, Nhật Bản, Nga, Pháp, Trung Quốc, Đài Loan (Trung Quốc) và 81 tham luận của các nhà khoa học đến từ các viện, các cơ quan nghiên cứu, các trường đại học trong cả nước như Viện Văn hóa Nghệ thuật

quốc gia Việt Nam, Viện Nghiên cứu Văn hóa (Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam), Viện Sử học (Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam), Viện Văn học (Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam), Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia Hà Nội),

Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn (Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh), Trường Đại học Sư phạm Hà Nội,...

Nhân dịp này, ngày 29-6-2022 Hội thảo khoa học quốc tế “Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu trong thời đại ngày nay” đã lần đầu tiên được tổ chức tại thành phố Bến Tre, tỉnh Bến Tre, nơi Nguyễn Đình Chiểu đã sống 26 năm cuối đời mình. Hội thảo do Ủy ban nhân dân tỉnh Bến Tre chủ trì, phối hợp với các cơ quan

Có thể nói, 97 tham luận của các tác giả bên cạnh việc tiếp tục đào sâu những vấn đề đã đề cập trong tiến trình hơn 150 năm nghiên cứu về Nguyễn Đình Chiểu, đã gợi mở nhiều

vấn đề cũng như những ý tưởng khoa học mới mẻ về cuộc đời, về tác phẩm và nhân cách của nhà thơ, nhà văn hóa dân tộc này. Hội thảo khoa học quốc tế lần này cho thấy tiến trình nghiên cứu Nguyễn Đình Chiểu đã được đẩy lên những bước mới với những tham luận có nội dung đột phá với tư liệu minh chứng cụ thể, chắc chắn và lập luận logic. Có thể kể đến các tham luận như “*Nội soi*” qua cuộc đời và tác phẩm, xác định các lớp và tầng văn hóa cùng mối quan hệ giữa các lớp - tầng đó ở Nguyễn Đình Chiểu của GS.TS. Trần Ngọc Vương; tham luận Hai giá trị “nghĩa” và “đũng” trong văn hóa Nguyễn Đình Chiểu của GS.TS. Nguyễn Xuân Kính; tham luận Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu và những đóng góp cho sự phát triển của văn hóa dân tộc của GS.TS. Từ Thị Loan lại đặt sự nghiệp và những đóng góp của Nguyễn Đình Chiểu vào sự phát triển của văn hóa dân tộc với những phân tích mới; PGS.TS. Nguyễn Thị Huệ đưa ra cái nhìn mới mẻ khi xem xét tính đại chúng và chất tinh hoa trong thơ văn Nguyễn Đình Chiểu qua 3 tác phẩm tiêu biểu của ông trong tham luận *Tính đại chúng và chất tinh hoa trong thơ văn Nguyễn Đình Chiểu (qua Lục Vân Tiên, Ngư Tiều y thuật vấn đáp, Văn tế nghĩa sĩ Cần Giuộc)*,... Đặc biệt, tham luận *Tổng quan tiến trình nghiên cứu Nguyễn Đình Chiểu* của GS.TS. Nguyễn Chí Bền đã nhìn nhận tiến trình nghiên cứu con người và sự nghiệp Nguyễn Đình Chiểu gần 160 năm qua trên các hình thức công bố khác nhau như: các chuyên luận, các tiểu luận, các sách lịch sử văn chương. Từ đó phân tích và bước đầu nêu ra một số khuyến nghị nhằm tăng cường nghiên cứu về danh nhân văn hóa Nguyễn Đình Chiểu.

Bên cạnh việc đặt ra những vấn đề khoa học mới, khác nhau thì ở nhiều tham luận lại cho thấy những vấn đề tuy không mới nhưng với mỗi tác giả, từ góc nhìn của mình đã làm hé lộ và soi rọi rõ hơn, góp phần vào tiến trình nghiên cứu danh nhân Nguyễn Đình Chiểu. Ví dụ như về vấn đề văn bản các tác phẩm của

Nguyễn Đình Chiểu tiếp tục có những nghiên cứu mới như tham luận của GS.TS Đinh Khắc Thuân: *Văn bản tác phẩm chữ Nôm của Nguyễn Đình Chiểu*; của TS. Nguyễn Nam bàn về các văn bản tác phẩm Nguyễn Đình Chiểu lưu trữ ở Pháp “*Hậu kiếp*” *Vân Tiên những thập niên đầu thế kỷ XX ở Việt Nam (sơ bộ tìm hiểu nguồn tư liệu số hóa Lục Vân Tiên ở Thư viện Quốc gia Pháp)*; Hay việc nghiên cứu quê nội của Nguyễn Đình Chiểu tưởng chừng đã rõ ràng nhưng tham luận của TS. Lê Anh Tuấn về *Làng Bò Điền và nhà thơ - nhà văn hóa Nguyễn Đình Chiểu* lại đem đến những nội dung hoàn toàn mới. Cũng vậy, việc nghiên cứu gia phả của dòng họ Nguyễn Đình ở làng Bò Điền (xã Phong An, huyện Phong Điền, tỉnh Thừa Thiên Huế) có tham luận *Quê hương và tông tộc của Danh nhân văn hóa thế giới Nguyễn Đình Chiểu* của hai tác giả Lê Đình Hùng, Nguyễn Thăng Long và dòng họ Nguyễn Đình ở Bến Tre có tham luận *Tưởng niệm Cụ Đồ Chiểu từ góc nhìn gia phả* của tác giả Đỗ Văn Công.

Ngoài ra, các tác giả ở nước ngoài cũng làm phong phú thêm những nghiên cứu về Nguyễn Đình Chiểu bằng việc góp thêm góc nhìn từ bên ngoài đối với một nhà thơ, nhà văn hóa Việt Nam qua các tham luận *Nghiên cứu về di sản thơ ca của Nguyễn Đình Chiểu tại Đại học Liên bang Viễn Đông (Vladivostok, Nga)* của GS. TS. Aleksandr Yakubovich Socolovskly (Liên bang Nga); tham luận *Xem xét lại tác phẩm của Nguyễn Đình Chiểu từ góc nhìn phương Tây và Pháp ngữ* của PGS.TS. Pascal Bourdeaux (Pháp); *Nhân luận Nguyễn Đình Chiểu qua nhân bản Lục Vân Tiên và nhân vị Văn tế nghĩa sĩ Cần Giuộc* của GS.TS. Lê Hữu Khóa (Pháp). Tiếp cận từ góc nhìn du lịch sinh thái di sản từ nghiên cứu trường hợp, GS. Chung Hoàng Chương (Hoa Kỳ) đã có tham luận *Ứng dụng các di sản của Nguyễn Đình Chiểu vào mô hình du lịch di sản sinh thái*, tham luận *Hình tượng Lục Vân Tiên và lối sống Nam Bộ trong cộng đồng Án kiều tại Việt*

Nam và người Ấn gốc Việt ở Ấn Độ của GS. Konnatham (Ấn Độ), tham luận *Truyện Nôm Lục Vân Tiên và quá trình tiếp nhận - sáng tạo từ tiểu thuyết tài tử giai nhân Nhị độ mai* của PGS.TS. Hạ Lộ (Trung Quốc). Đặc biệt trong các tham luận của các học giả nước ngoài, có thể thấy Nguyễn Đình Chiểu và tác phẩm *Lục Vân Tiên* có dấu ấn và được sử dụng trong việc dạy tiếng Việt khá nhiều như tham luận *Truyện dạy Nói thơ Vân Tiên và tiềm năng đưa vào hoạt động ngoại khóa trong các trường quốc tế của Hàn Quốc tại Việt Nam* của tác giả TS. Kim Kyu (Hàn Quốc), tham luận *Vai trò của các tác phẩm Nôm của Nguyễn Đình Chiểu trong tìm hiểu quá trình hình thành phương ngữ Nam Bộ* của tác giả Kondo Mika (Nhật Bản), tham luận *Dạy tiếng Việt qua truyện thơ Nôm Lục Vân Tiên của Nguyễn Đình Chiểu ở Đại học Osaka, Nhật Bản* của GS. Shimizu Masaaki (Nhật Bản), tham luận *Dấu ấn Nguyễn Đình Chiểu trong giảng dạy tiếng Việt tại miền Đông Bắc Thái Lan: thực trạng và giải pháp* hay tham luận *Ứng dụng truyện dạy Nói thơ Lục Vân Tiên trong dạy học tiếng Anh cho người Việt Nam và tiếng Việt cho người nước ngoài* của các tác giả Ths. Jack Victor Gilbey, Phạm Nguyễn Khôi Nguyên, Trần Đông Phú, ... Các tham luận vừa dẫn đều "có cái mới về tư liệu và nhận định, có đóng góp vào tiến trình nghiên cứu Nguyễn Đình Chiểu" (1).

Trong một ngày diễn ra hội thảo, sau lời chào mừng của tỉnh Bến Tre, của Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch cùng báo cáo đề dẫn và khai mạc của Trưởng ban tổ chức Hội thảo, 13 vấn đề xung quanh cuộc đời, sự nghiệp và tác phẩm của danh nhân Nguyễn Đình Chiểu đã được các tác giả.

Với tham luận *Nguyễn Đình Chiểu và thời đại*, GS.TS. Trần Nho Thìn đặt sự nghiệp của Nguyễn Đình Chiểu vào bối cảnh *chủ nghĩa thực dân xâm nhập toàn cầu và Đông Nam Á*, và *bối cảnh nhà Nguyễn ứng phó với sự xuất hiện của thực dân phương Tây* với những phân tích mới mẻ để làm rõ *sự nhạy cảm của Nguyễn Đình Chiểu trong tư cách nhà văn*

chống thực dân sớm của Việt Nam cũng như văn hóa Nam Bộ với vấn đề tiếp nhận và đóng góp của Nguyễn Đình Chiểu trong "giải phương Tây" khi đất nước bị xâm lược. Từ đó, khẳng định vị thế của danh nhân văn hóa Nguyễn Đình Chiểu trong lịch sử Việt Nam, lịch sử khu vực và thế giới.

PGS.TS. Pascal Bourdeaux với tham luận *Xem xét lại tác phẩm của Nguyễn Đình Chiểu từ góc nhìn phương Tây và Pháp ngữ* lại tập trung đến hai tác phẩm chính của Nguyễn Đình Chiểu là "*Lục Vân Tiên*" và "*Dương Từ - Hà Mậu*". Các bản dịch khác nhau của hai tác phẩm này được tác giả so sánh đối chiếu, từ đó, tác giả đưa ra một số suy ngẫm nhằm xác định cách thức mà một tác phẩm văn học có thể được sử dụng như một nguồn tư liệu lịch sử giúp chúng ta hiểu hơn về tâm tính phổ biến của người Việt ở miền Nam vào giữa thế kỷ XIX.

Tham luận *So sánh kết cấu truyện Lục Vân Tiên của Việt Nam và Chun-Hyang Jeon của Hàn Quốc* là một nghiên cứu của hai tác giả Jeon Hye Kyung và Lee Hyeon-Jeong đến từ Hàn Quốc. Tham luận đã đi sâu phân tích những điểm tương đồng cũng như sự khác biệt trong nhận thức về thời đại, giữa hai tác phẩm *Lục Vân Tiên* của Việt Nam và *Chun-Hyang Jeon* của Hàn Quốc để từ đó làm sáng tỏ được sự khác biệt về thể loại tiểu thuyết, sự khác biệt về quan điểm lòng chung thủy của người phụ nữ cũng như nêu lên giá trị nghệ thuật của hai tác phẩm của Việt Nam và Hàn Quốc.

Tiếp cận từ góc nhìn y đức, PGS.TS Cao Thị Hồng đã trình bày tham luận *Quan niệm y đức trong Ngư tiều y thuật vấn đáp của Nguyễn Đình Chiểu*. Qua đó tác giả muốn luận giải, làm sáng tỏ những nét cơ bản nhất trong quan niệm về y đức của Nguyễn Đình Chiểu, coi đó như một hệ giá trị văn hóa cần được tiếp tục phát huy, tỏa sáng trong xây dựng nhân cách con người, đặc biệt là nhân cách người thầy thuốc trong xã hội hiện đại. Từ việc cho rằng vấn đề y đức có tầm quan trọng, mang giá trị nhân văn và có ý nghĩa

thực tiễn to lớn đối với cuộc sống con người, tham luận cũng khuyến nghị một số vấn đề để nâng cao chất lượng y tế phục vụ nhân dân mà nền tảng bắt đầu từ vấn đề y đức.

TS. Nguyễn Văn Hiệu với tham luận *Nguyễn Đình Chiểu (1822-1888) và đạo nhà: tiếp cận ý thức về bản sắc từ góc nhìn quy chiếu* đã làm rõ nội hàm và ý nghĩa của khái niệm “đạo nhà” trong sáng tác của Nguyễn Đình Chiểu. Bằng việc sử dụng cách tiếp cận ý thức về bản sắc nhìn từ các hệ quy chiếu để đặt Nguyễn Đình Chiểu và sáng tác của ông trong bối cảnh xung đột văn hóa Đông - Tây và vận mệnh nước nhà đang bị đe dọa nghiêm trọng trong sự so sánh với văn hóa Trung Hoa, tham luận khẳng định ý thức về “đạo nhà” của Nguyễn Đình Chiểu đánh dấu một nhận thức mới về bản sắc và nguồn cội của người Việt, qua đó góp phần làm rõ thêm vai trò của ý thức về “đạo nhà” của người Việt trong bối cảnh toàn cầu hóa hiện nay trong việc giữ gìn và phát huy bản sắc văn hóa của mình.

Tác giả Nguyễn Quang Trị lại đi sâu tìm hiểu *Nguyễn Đình Chiểu - thần tượng trong lòng dân Ba Tri - Bến Tre*. Dành 26 năm cuối đời mình ở mảnh đất Ba Tri - Bến Tre, Nguyễn Đình Chiểu đã để lại cho nhân dân Ba Tri, nhân dân Bến Tre một di sản văn hóa tinh thần vô cùng lớn lao và quý báu. Đó là đức nhân - trung - hiếu - tiết nghĩa; đó là nghị lực đương đầu với khó khăn, vượt lên số phận nghiệt ngã; đó là lòng yêu nước, thương dân, mến chuộng hòa bình, công tâm, công lý; đó là lập trường dứt khoát bạn - thù, giữ gìn tiết tháo; đó là lòng tin vững chắc vào sứ mạng con người khi phục vụ nhân dân, phục vụ chính nghĩa dân tộc;... Những di sản văn hóa tinh thần ấy của Nguyễn Đình Chiểu đã là tiền đề, là động lực giúp người dân Ba Tri - Bến Tre có đủ ý chí, nghị lực, niềm tin vượt qua thử thách, đứng vững và phát triển trong mọi tình thế của cuộc sống.

Ở miền Nam Việt Nam, từ khi truyện thơ Nôm “Lục Vân Tiên” của nhà thơ yêu nước Nguyễn Đình Chiểu ra đời, đã xuất hiện lối “nói thơ Vân Tiên” - một hình thức diễn xướng dân

gian hát kể truyện thơ trong nhân dân. Chính vì thế, PGS.TS. Nguyễn Thị Mỹ Liêm đã lựa chọn “*Nói thơ Vân Tiên*” - sự kết hợp của thơ, âm nhạc và phương ngữ Nam Bộ làm chủ đề bài tham luận để giới thiệu lối hát đã góp phần phổ biến nhanh chóng và chuyển tải những đạo lý, chuẩn mực đạo đức của người Việt trong truyện thơ “Lục Vân Tiên” đi vào tâm thức của người dân miền Nam. Với những ghi nhận, phân tích sự chuyển tải từ ngôn ngữ sang âm nhạc, thể hiện dấu ấn phương ngữ, văn hóa và phong cách âm nhạc của người miền Nam Việt Nam, tham luận của tác giả Nguyễn Thị Mỹ Liêm đã đưa ra khung - mô hình giai điệu âm nhạc dựa trên những dị bản (version) qua thu thập điền dã tại quê hương của lối nói thơ Vân Tiên - huyện Ba Tri, tỉnh Bến Tre.

Nhằm mục đích giới thiệu về phương pháp giảng dạy tiếng Việt qua chữ Nôm từ tác phẩm *Lục Vân Tiên* như một phương pháp phù hợp nhất dành cho sinh viên sử dụng chữ Hán, GS. Shimizu Masaaki đến từ Nhật Bản đã trình bày tham luận *Dạy tiếng Việt qua truyện thơ Nôm Lục Vân Tiên của Nguyễn Đình Chiểu ở Đại học Osaka, Nhật Bản*. Bài viết mô tả khá chi tiết kinh nghiệm dạy tiếng Việt qua một số tác phẩm văn học Nôm như “Lục Vân Tiên” và “Truyện Kiều” cho đối tượng là sinh viên năm thứ ba và năm thứ năm thuộc bộ môn tiếng Việt, khoa Ngoại ngữ, Trường Đại học Osaka, Nhật Bản. Và đây chính là một giá trị mới trong lĩnh vực giáo dục và ngôn ngữ của văn thơ Nguyễn Đình Chiểu ở một số quốc gia sử dụng chữ Hán như: Nhật Bản, Hàn Quốc, Đài Loan và Trung Quốc,...

Vốn bị mù khi còn khá trẻ nên hầu hết các văn bản ban đầu những sáng tác của Nguyễn Đình Chiểu đều lưu truyền qua truyền miệng, rồi được người khác chép lại nên chắc chắn không tránh khỏi sai lệch và khác biệt so với tác phẩm của chính tác giả. Vì vậy, để nghiên cứu văn bản tác phẩm của Nguyễn Đình Chiểu, nhà nghiên cứu GSTS Đinh Khắc Thuân cho rằng cần tiếp cận các tác phẩm của Nguyễn Đình Chiểu theo phương pháp tầm

nguyên, tức là khôi phục lại văn bản gần nhất với bản cảo của tác giả, bằng cách khôi phục văn bản có từ địa phương Nam Bộ. Với tham luận *Văn bản tác phẩm chữ Nôm của Nguyễn Đình Chiểu*, tác giả Đinh Khắc Thuân tập trung giới thiệu tác phẩm “Lục Vân Tiên” hay “Vân Tiên cổ tích tân truyện” của Nguyễn Đình Chiểu qua quá trình sáng tác, lưu truyền và xuất bản. Đồng thời trên cơ sở các văn bản tiêu biểu đó so sánh, phân tích văn bản, tiến tới phục nguyên một số câu, đoạn tiêu biểu trong tác phẩm chữ Nôm “Vân Tiên cổ tích tân truyện” nói riêng, tác phẩm thơ Nôm nói chung của Nguyễn Đình Chiểu.

Với một chủ đề không mới, đó là tìm hiểu tiểu sử, quê hương và tông tộc của Nguyễn Đình Chiểu, phần trình bày của tác giả Lê Đình Hùng qua tham luận *Quê hương và tông tộc của Danh nhân văn hóa thế giới Nguyễn Đình Chiểu* đã làm rõ hơn một số điểm mờ, khúc mắc cũng như bổ sung một số thông tin xung quanh vấn đề này qua những khảo sát, thu thập, xác nhận về quê hương dòng họ của Nguyễn Đình Chiểu tại làng Bồ Điền, Phong An, Phong Điền, Thừa Thiên Huế.

Nguyễn Đình Chiểu là một tác gia tiêu biểu của nền văn học Việt Nam. Thơ văn của ông đã khẳng định được giá trị vô cùng quý giá và đóng góp to lớn cho nền văn học trung đại Việt Nam giai đoạn cuối thế kỷ XIX nói riêng, nền văn học dân tộc nói chung. Chính vì thế, thơ văn của ông đã được các nhà biên soạn sách giáo khoa đưa vào chương trình giảng dạy ở trường phổ thông từ thời Pháp thuộc đến hiện nay, từ đó tạo nên sức hấp dẫn, lôi cuốn đối với bao thế hệ hôm qua và hôm nay. Tham luận của tác giả Nguyễn Phước Hoàng, *Sức sống thơ văn Nguyễn Đình Chiểu trong chương trình, sách giáo khoa Ngữ văn ở trường phổ thông trải qua các thời kỳ lịch sử* tập trung làm rõ cuộc đời, sự nghiệp thơ văn của Nguyễn Đình Chiểu cũng như các tác phẩm của ông được các nhà biên soạn sách giáo khoa tuyển chọn giảng dạy trong nhà trường qua các giai

đoạn lịch sử. Từ đó nhằm khẳng định giá trị thơ văn của Nguyễn Đình Chiểu như những viên ngọc quý góp cho nền văn học dân tộc sáng ngời hơn, cũng như sự mến mộ của công chúng đối với thơ văn của ông.

Tham luận *Ứng dụng các di sản của Nguyễn Đình Chiểu vào mô hình du lịch di sản sinh thái* của GS. Chung Hoàng Chương lại dựa trên hành trình di sản văn hóa của nhà thơ, nhà giáo, thầy thuốc Nguyễn Đình Chiểu trong bối cảnh mới khi được cả thế giới tôn vinh, đề cập nhu cầu và tiềm năng kết hợp giữa các đặc điểm sinh thái và các danh nhân văn hóa ở tầm thế giới trong lĩnh vực du lịch, đặc biệt là những đóng góp của Nguyễn Đình Chiểu cho tỉnh Bến Tre nói riêng và vùng Đồng bằng sông Cửu Long nói chung. Kết nối câu chuyện Danh nhân văn hóa Nguyễn Đình Chiểu và du lịch qua kênh trải nghiệm mới, tác giả Chung Hoàng Chương đưa ra mô hình du lịch sinh thái - nhân văn ở một điểm đến cuối nguồn sông Mekong làm tâm điểm bài tham luận của mình.

Tiếp cận từ văn hóa học, PGS.TS. Phạm Lan Oanh đã trình bày những ảnh hưởng của Nguyễn Đình Chiểu từ phương diện cuộc đời và tác phẩm tới đời sống văn hóa, nghệ thuật tới lối sống của người dân Bến Tre nói riêng, người dân Nam Bộ nói chung trong suốt gần 200 năm qua. Đồng thời, trong tham luận *Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu (1822-1888), tiếp cận từ văn hóa học*, tác giả Phạm Lan Oanh cũng đi sâu phân tích vị thế, đóng góp của Nguyễn Đình Chiểu trong lịch sử - văn hóa Nam Bộ và lịch sử - văn hóa Việt Nam từ nửa cuối thế kỷ XIX đến nay, từ đó bước đầu đề xuất giải pháp để bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa của Danh nhân văn hóa Nguyễn Đình Chiểu được UNESCO vinh danh nhân kỷ niệm 200 năm ngày sinh.

Cũng tại Hội thảo, cử tọa và các đại biểu còn được nghe 10 ý kiến thảo luận, bình luận, phản biện của các nhà khoa học như TS. Kiều

Trung Sơn, PGS.TS Nguyễn Thanh Tùng, TS. Nguyễn Xuân Đức Thắng, GS.TS Trần Ngọc Vương, PGS.TS. Đoàn Lê Giang,... về nhiều nội dung khác nhau, cùng phát biểu của Tổng lãnh sự quán Ấn Độ tại thành phố Hồ Chí Minh và phát biểu của Trưởng đại diện UNESCO tại Việt Nam. Ngoài ra, ngay tại Hội thảo, các nhà khoa học và các đại biểu cũng có cơ hội được tiếp xúc với 2 tập kỷ yếu Hội thảo *Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu trong thời đại ngày nay* do Ban tổ chức phối hợp với nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản, tập 1 dày 868 trang, tập 2 dày 739 trang, chia thành các nhóm vấn đề: *Tổng quát; Thời đại, quê hương và gia đình; Nhà thơ lớn, vị thế, giá trị và văn bản tác phẩm; Nhà văn hóa được UNESCO vinh danh; Bảo vệ và phát huy di sản của danh nhân Nguyễn Đình Chiểu*. Đây cũng là điểm mới mẻ ở Hội thảo khoa học quốc tế về danh nhân Nguyễn Đình Chiểu so với nhiều hội thảo khác. Việc Ban tổ chức thực hiện xuất bản kỷ yếu Hội thảo trước khi Hội thảo được diễn ra đã tạo điều kiện cho các nhà khoa học, các tác giả có điều kiện tiếp cận với các công trình nghiên cứu của các đồng nghiệp để có thể dễ dàng trao đổi, thảo luận ngay trong thời gian diễn ra Hội thảo. Đồng thời, các đại biểu, các nhà khoa học tham gia hội thảo còn được tiếp xúc cuốn sách *Hướng tới 200 năm nghiên cứu Nguyễn Đình Chiểu*, nhiều tác giả, nhà xuất bản Tổng hợp thành phố Hồ Chí Minh, sách dày 1.199 trang khổ 16x24cm, công bố hơn 150 công trình của các thế hệ các nhà nghiên cứu Nguyễn Đình Chiểu ở Việt Nam và nước ngoài trong 158 năm qua, do các tác giả ở trường Đại học Văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh và Viện Văn hóa Nghệ thuật quốc gia Việt Nam tuyển chọn. Đồng thời tiếp xúc cuốn sách *Nguyễn Đình Chiểu, danh nhân văn hóa thế giới* do nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản, dày 946 trang, khổ 16x24cm, gồm các tác phẩm của Nguyễn Đình Chiểu và một chuyên luận về Nguyễn Đình Chiểu của các tác giả: GS.TS. Nguyễn Chí Bền (chủ biên), GS.TS. Từ Thị Loan, PGS.TS. Phạm

Lan Oanh, TS. Vũ Anh Tú. Mặt khác, các đại biểu, các nhà khoa học còn được tiếp xúc với cuốn sách *Sáng tạo văn hóa nghệ thuật về Nguyễn Đình Chiểu* của nhiều tác giả, do các tác giả Nguyễn Chí Bền, Cao Văn Dũng, Kim Ba, Hồ Trường và Phạm Văn Luân tuyển chọn mà Nxb. Văn hóa dân tộc xuất bản, sách dày 778 trang, khổ 14,5x20,5cm.

Trong thời gian vật chất một ngày ngắn ngủi nhưng với tinh thần làm việc nghiêm túc, khẩn trương và thấm đẫm tính học thuật, có thể nói, Hội thảo khoa học quốc tế *Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu trong thời đại ngày nay*, hội thảo khoa học quốc tế lần đầu tiên về Nguyễn Đình Chiểu diễn ra ở tỉnh Bến Tre đã thành công tốt đẹp, “khẳng định tiến trình nghiên cứu Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu có bước phát triển mới, đột phá, vươn lên mang tầm vóc quốc tế” (2). Hội thảo khoa học quốc tế *Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu trong thời đại ngày nay* đã khép lại, nhưng như lời GS. Nguyễn Chí Bền trong bài phát biểu tổng kết Hội thảo: “tâm lòng, sự kính trọng cụ Đồ Chiểu của chúng ta thì đầy lên như con nước rong của sông nước Bến Tre, sông nước Nam Bộ”. Hội thảo đã kết thúc nhưng nhiều vấn đề xung quanh cuộc đời và tác phẩm của ông vẫn tiếp tục được mở ra, đặc biệt trong đó vấn đề bảo vệ, phát huy giá trị của di sản văn hóa của Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu cần đặt ra trong bối cảnh thời đại mới, khi mà cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư khiến nhiều vấn đề trong đời sống của nhân loại bị biến đổi./.

TS. Vũ Anh Tú (*tổng thuật*)

1. Nguyễn Chí Bền, Bài diễn văn tổng kết Hội thảo khoa học quốc tế “Danh nhân Nguyễn Đình Chiểu trong thời đại ngày nay” tổ chức tại Bến Tre ngày 29-6-2022.

2. Nguyễn Chí Bền, “Cần số hóa các tác phẩm, công trình nghiên cứu về Nguyễn Đình Chiểu”, bài phỏng vấn do Huỳnh Thi thực hiện, Báo *Đông Khởi*, số 4436, ngày 6-7-2022, tr. 6.